

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง

A case Study of Youth literature of Chamaiphon Saengkrachang

อุภาวัฒน์ นามหิรัญ / Uphawan Namhiran

Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University

Buri Ram 31000, Thailand

Email: dinsor_jha@hotmail.com

Received: November 12, 2018

Revised: December 12, 2018

Accepted: December 17, 2018

Abstract

This research aimed to study of idea, behavior, social response of Thai youth taking from five stories of youth literatures of Chamaiphon Saengkrachang, namely, the girl of the night, the morale of the monk, the big glasses Grandpa, the cracked glasses grandpa and the grandma on the condo. The results of the study of five stories of the youth literature of Chaimaiphon Saengkrachang reflected the issues as follows: 1) In terms of idea and behavior, it is found that the author portrayed the characters with different ages such as physical characteristics, thoughts, behaviors, including emotional and psychological development. Due to the different age of the characters, the elderly characters who experienced the world and realized the life, acted as a guide to teach children or youth characters to have better attitudes, ideas and behaviors. 2) In Social Responsibility, there were four important issues: life and Dharma, differences between ages and views of the world, using online media and technology, education and learning. The results of the case

study of youth literature showed the idea, behavior, social response of Thai youth affected the understanding of life and society at present because the literature was a reflection of society Youth literature being studied, which encouraged readers to consider themselves around and realized the quick change in the situation of society.

Keywords: idea, behavior, social response, Youth literature

บทคัดย่อ

การศึกษาวิชาญนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความคิด พฤติกรรม การตอบสนองสังคมของเยาวชนไทย โดยใช้วรรณกรรมเยาวชนของ ชัยมิตร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เด็กหญิงแห่งกลางคืน ขวัญสงฆ์ คุณปู่แว่นตาโต คุณปู่แว่นตาแตก และอำมาบนคอนโด เป็นกรณีศึกษา ผลการศึกษาวิชาญวรรณกรรมเยาวชนของ ชัยมิตร แสงกระจ่าง ทั้ง 5 เรื่อง ได้สะท้อนมุมมองตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านความคิดและพฤติกรรม พบว่า ผู้เขียนนำเสนอตัวละครที่มีวัยแตกต่างกัน ทั้งลักษณะทางกายภาพ ความคิด พฤติกรรม รวมไปถึงพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ เนื่องจากวัยของตัวละครแตกต่างกัน ตัวละครผู้สูงอายุผู้ผ่านโลกและเข้าใจชีวิต ทำหน้าที่แนะนำ สอนสอนตัวละครเด็กหรือเยาวชน ให้มีทัศนคติ ความคิดและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น 2) ด้านตอบสนองสังคม ปรากฏประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ชีวิตและธรรมะ ความแตกต่างระหว่างวัยและทัศนคติการมองโลก การใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี การศึกษาและการเรียนรู้ ผลการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่เป็นกรณีศึกษา แสดงความคิด พฤติกรรม การตอบสนองสังคมของเยาวชนไทย ส่งผลต่อความเข้าใจชีวิตและสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคม วรรณกรรมเยาวชนที่เป็นกรณีศึกษาล้วนกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านพิจารณาตนเอง สังคมใกล้ตัว และรู้เท่าทันภาวะการณ์แห่งสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: ความคิด พฤติกรรม การตอบสนองสังคม วรรณกรรมเยาวชน

บทนำ

การอ่านจำเป็นต่อการแสวงหาความรู้และการดำเนินชีวิต การปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนให้มีความรักการอ่าน ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต ตลอดจนเป็นการเปิดโลกให้ได้ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทั้งนี้ หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนควรเป็นหนังสือที่เหมาะสมกับวัย มีคุณค่า เสริมสร้างความคิดและจินตนาการ งานวรรณกรรมซึ่งจัดอยู่ในประเภทของหนังสือบันเทิงคดีจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างเยาวชนให้โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เนื่องจากหนังสือแฝงไปด้วยแนวคิดส่งเสริมความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาสติปัญญา หนังสือจึงเป็นอุปกรณ์การพัฒนาคอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะเป็นการลงทุนอย่างประหยัดแต่ได้ผลเกินค่า ดังที่ Intharakamhaeng (1974: 8) กล่าวไว้ว่า “การนำเด็กไปสู่โลกของหนังสือ เท่ากับเป็นการเปิดประตูให้เด็กมีโอกาสดำเนินไปสู่โลกแห่งความจริงองงามทางสมอง สติปัญญา ตลอดทั้งการพัฒนาทางจิตและอารมณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตนเองให้เป็น “คน” อย่างสมบูรณ์” ด้วยเหตุนี้ การชักนำเด็กให้รู้จัก ค้นคว้า รัก และเห็นคุณค่า ของหนังสือ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่ง”

ปัจจุบันสังคมไทยให้ความสำคัญกับหนังสือวรรณกรรมเยาวชนไม่น้อยไปกว่างานเขียนวรรณกรรมทั่วไป ดังจะเห็นจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้จัดการประกวดให้รางวัลหนังสือเยาวชนที่มีคุณภาพ ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การจัดประกวดหนังสือเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเขียนผลิตรายการวรรณกรรมเยาวชนออกมาให้คนทุกวัยได้รู้จักและเลือกมาอ่าน นักเขียนวรรณกรรมเยาวชนมีชื่อเสียงไม่น้อยไปกว่านักเขียนวรรณกรรมประเภทอื่น นักเขียนวรรณกรรมเยาวชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ชมัยกร แสงกระจ่าง, มาลา คำจันทร์, มานพ แก้วสนิท, เทพศิริ สุขโสภา, เสนีย์ เสาวพงศ์, อำนาจ เย็นสบาย, จำลอง ฝั่งชลจิตร, งามพรรณ เวชชาชีวะ, ชัยกร หาญไฟฟ้า, ฯลฯ ในบรรดานักเขียนที่กล่าวมานี้ ชมัยกร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือโดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งจัดขึ้นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ วรรณกรรมเยาวชนของชมัยกร แสงกระจ่าง เป็นที่น่าสนใจ เพราะงานเขียนของชมัยกร แสงกระจ่าง ให้สาระและความรื่นรมย์ รวมทั้งสะท้อนปัญหาสังคมอย่างแจ่มชัด ดังคำประกาศเกียรติคุณ นางชมัยกร บางคมบาง (ชมัยกร แสงกระจ่าง นามแฝง) ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. 2557 ความว่า

“ผลงานวรรณกรรมของขมัยกรมีหลายประเภททั้งบันเทิงคดีและสารคดี ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย กวีนิพนธ์ วรรณกรรมเยาวชนและบทวิจารณ์ ผลงานที่สร้างสรรค์ในช่วงเวลา 4 ทศวรรษมีกว่า 80 เรื่อง ในจำนวนนี้มีเรื่องที่ได้รับรางวัลระดับชาติ 22 เรื่อง หลายเรื่องได้รับการสร้างเป็นละครโทรทัศน์ วรรณกรรมเยาวชนหลายเรื่องได้รับประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นวนิยายบางเรื่องได้รับการคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายแห่งให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา

งานเขียนของขมัยกร นำเสนอประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัวและสังคม เช่น ปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ สิทธิสตรี ปัญหาความพิการทางร่างกายและจิตใจ ปัญหาทางการเมือง ฯลฯ ขมัยกรผสมผสานลักษณะของวรรณกรรมพาฝันเข้ากับวรรณกรรมเพื่อสังคมทำให้ผู้อ่านได้รับทั้งสาระและความรื่นรมย์ ขมัยกรเป็นนักเขียนที่มีพลังในการสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมอย่างต่อเนื่อง ... ด้วยวุฒิภาวะทางปัญญา ทำให้วรรณกรรมของขมัยกรกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรม ศิลและธรรม การมองโลกในแง่ดีในงานเขียนของ ขมัยกร ทำให้ผู้อ่านมองเห็นแง่มุมของชีวิต สัจยชาติญาณแฝงอยู่ในตัวมนุษย์และสร้างความหวังว่าทุกชีวิตคือพลังในการสร้างสังคมที่ดีและโลกที่งดงาม”

วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง มีเนื้อเรื่องที่โดดเด่นด้านแนวคิด การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน ให้สารประโยชน์แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้อ่านที่เป็นเยาวชน โดยผู้เขียนนำเรื่องใกล้ตัวมาเรียงร้อยและถ่ายทอดผ่านตัวอักษรอย่างมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของ ขมัยกร แสงกระจ่าง ในประเด็นการนำเสนอความคิด พฤติกรรม และการตอบสนองสังคม จากวรรณกรรมเยาวชน 5 เรื่อง ได้แก่ เด็กหญิงแห่งกลางคืน ขวัญสงฆ์ คุณปู่แวนตาโต คุณปู่แวนตาแตก และอาม่าบนคอนโด การศึกษาวิจัยครั้งนี้อาจส่งผลให้เกิดนักอ่านนักคิด และประจักษ์ถึงคุณค่าของวรรณกรรมเยาวชน รวมทั้งส่งผลต่องานวรรณกรรมเยาวชนในปัจจุบัน ในด้านการ สร้าง และ เสพ วรรณกรรมที่มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาความคิดและสติปัญญาของคน อันเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความคิด พฤติกรรม และตอบสนองสังคมที่ปรากฏจากวรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง 5 เรื่อง ได้แก่ เด็กหญิงแห่งกลางคืน ขวัญสงฆ์ คุณปู่แว่นตาโต คุณปู่แว่นตาแตก และอาม่าบนคอนโด

สมมติฐานของการวิจัย

วรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง ที่เป็นกรณีศึกษา ได้สื่อสารความคิด พฤติกรรม และการตอบสนองสังคม ถึงผู้อ่านอย่างมีนัยสำคัญ

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นและรางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่น 12-18 ปี จากการประกวดหนังสือโดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งจัดขึ้นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

- 1) คุณปู่แว่นตาโต ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2544 สำนักพิมพ์คมบาง
- 2) เด็กหญิงแห่งกลางคืน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2548 สำนักพิมพ์คมบาง
- 3) ขวัญสงฆ์ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2551 สำนักพิมพ์คมบาง
- 4) คุณปู่แว่นตาแตก ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2554 สำนักพิมพ์คมบาง
- 5) อาม่าบนคอนโด ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556 สำนักพิมพ์คมบาง

ผลการวิจัย

วรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง ที่เป็นกรณีศึกษา 5 เรื่อง ได้แก่ เด็กหญิงแห่งกลางคืน ขวัญสงฆ์ คุณปู่แว่นตาโต คุณปู่แว่นตาแตก และอาม่าบนคอนโดที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา ล้วนใช้กลวิธี การสร้างตัวละครเพื่อนำเสนอสาระและแนวคิดของเรื่อง ตัวละครที่ผู้เขียนประกอบสร้างขึ้นในแต่ละเรื่องมีบุคลิกและลักษณะแตกต่างกันไป เมื่อวิเคราะห์จากช่วงวัยของตัวละคร ปรากฏว่าผู้เขียนมักคัดสรรให้ตัวละครสำคัญเป็นบุคคลในวัยผู้สูงอายุและวัยตัวละครเด็ก ซึ่งล้วนมีความคิด พฤติกรรม และการตอบสนองสังคมที่แตกต่างกัน ดังผลการศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

1. ด้านความคิดและพฤติกรรม

วรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง นำเสนอตัวละครที่มีวัยแตกต่างกัน ทั้งลักษณะทางกายภาพ ความคิด พฤติกรรม ความสนใจ รวมไปถึงพัฒนาการทางอารมณ์ และจิตใจ จะเห็นได้ว่านักเขียนให้ความสำคัญกับตัวละครค่อนข้างมาก และแสดงความคิด และพฤติกรรมของตัวละครอย่างชัดเจน

ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดเรื่องและดำเนินไปตามโครงเรื่อง โดยตัวละครจะแสดงบทบาทและพฤติกรรมเพื่อให้เรื่องดำเนินไป Nukunkit (1990: 12-14) ได้กล่าวว่า “ตัวละคร คือ บุคคลที่ผู้แต่งสมมติขึ้นมาเพื่อให้ กระทำพฤติกรรมในเรื่อง ผู้มีบทบาททำให้เรื่องเคลื่อนไหวดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง” เรื่องราวในเรื่องจะดำเนินไปอย่างไร ตัวละครจึงมีบทบาทสำคัญต่อเหตุการณ์ของเรื่อง สร้างความขัดแย้งหรือคลี่คลายเหตุการณ์ในเรื่อง ผู้แต่งจำเป็นต้องสร้างตัวละคร ให้สอดคล้องกับบทบาทและพฤติกรรม เพื่อดำเนินเรื่องต่อไปให้สมจริง

Phumphet (1998: 56) ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติ หรือ เจตคติ คือ การแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเหตุการณ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติสามารถสร้างขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันของบุคคลหนึ่ง ๆ สามารถตรวจวัดและเปลี่ยนแปลงได้ ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย ชัยภร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นวัยใด สามารถเข้าถึงอารมณ์ แสดงความคิด พฤติกรรมของตัวละครออกมาได้อย่างสมจริง

การวิเคราะห์ ภูมิหลังของตัวละคร บุคลิกภาพของตัวละคร สังคม ลักษณะภายนอกต่าง ๆ ของตัวละคร หากรู้จักตัวละครดีเท่าไร ก็จะทราบถึงความต้องการในการกระทำต่าง ๆ ของตัวละครมากเท่านั้น การวิเคราะห์ตัวละคร ต้องวิเคราะห์ให้ออกกว่าตัวละครเป็นใคร สำคัญกับเรื่องอย่างไร ทำอาชีพอะไร พ่อ แม่มีฐานะอะไร มีความสุขกับการทำงานไหม มีความสุขกับชีวิตไหม การสร้างตัวละครให้มีทั้งด้านดีและด้านไม่ดี เป็นเรื่องปกติและเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ตัวละครก็เช่นเดียวกัน การที่ตัวละครมีเพียงแค่ด้านเดียว จะทำให้เกิดความไม่สมจริง ไม่น่าเชื่อถือ และแสดงออกไม่สมบทบาท การสร้างภูมิหลังให้กับตัวละครก็เป็นอีกหนึ่งที่จะช่วยให้ตัวละครมีมิติมากยิ่งขึ้น เพราะบางครั้งตัวละครแสดงบทบาท โดยที่ขาดเหตุผลรองรับ หรือบางครั้งดูไม่สมจริงเกินไป แต่หากมีการสร้างและเล่าถึงภูมิหลัง ความเป็นมาของตัวละคร เรื่องราวในอดีต ก็จะช่วยให้อ่านเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตัวละครได้มากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คุณปู่แว่นตาโต

คุณปู่เจริญจิตต์ หรือ ศาสตราจารย์เจริญจิตต์ ผู้เป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัย เป็นตัวละครหลายลักษณะที่มีนิสัยคล้ายมนุษย์ทั่วไปเป็นตัวละครที่มีความสมจริง เหมือนบุคคลจริง ๆ กล่าวคือมีลักษณะทางอารมณ์แบบมนุษย์ทั่วไป เช่น มีอารมณ์โกรธ มีความสุข มีความเมตตา อาการเหล่านี้จะเปลี่ยนไปตามลักษณะของเหตุการณ์ที่ตัวละครไปพบเจอ ปู่เจริญจิตต์ เป็นตัวละครอารมณ์ดี ยิ้มง่ายกับบุคคลทั่วไป มองโลกในแง่ดี และรักเด็ก คุณปู่จะยิ้ม หัวเราะเสมอเมื่อเด็ก ๆ ทำให้คุณปู่เจริญจิตต์พอใจ หรือเข้าใจในสิ่งที่คุณปู่เจริญจิตต์สอน ดังตัวอย่าง

“...เด็ก ๆ ทุกคนพยักหน้า คุณปู่หัวเราะเห็นฟันซี่โต แล้วว่า “เฮ้เข้ามา” ว่าแล้วคุณปู่ก็เปิดประตูกว้างขวาง ให้เด็ก ๆ เข้าไปที่ละคน พอถึงเด็กชายคุณปู่ก็เอามือจับหัวอย่างเอ็นดู น้องหมวยซึ่งบังเอิญหันหลังมาเห็นพอดีก็ขมวดคิ้วนิดหนึ่ง เธอรู้สึกว่าคุณปู่ชอบประสิทธิ์ศักดิ์กว่าใครเสียแล้ว

คุณปู่พาเด็ก ๆ ไปที่เก้าอี้ ขวนให้นั่ง แต่ดูเหมือนว่าเก้าอี้ไม่พอ จึงนั่งกันสองคนต่อหนึ่งเก้าอี้ ยกเว้นน้ำแข็งกดได้นั่งคนเดียว คุณปู่มองดูเด็ก ๆ แล้วก็อดไม่ได้ที่จะยิ้ม...” (Saengkrachang, 2001: 20)

นอกจากนี้คุณปู่เจริญจิตต์ยังมีนิสัยที่เป็นอัตลักษณ์คือ ลักษณะนิสัยที่จริงจังกับการทำงานและความพยายาม ตั้งใจ ในการทำงาน ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรค ดังตัวอย่าง

“...คุณย่านิจหัวเราะ เดินออกจากห้องไป คุณปู่เข้าสู่สภาวะการ 'ครุ่นคิดพินิจนึก' ต่อ พอคิดแผนขึ้นมาใหม่ได้ คุณปู่ก็ตะโกนเรียกคุณย่านิจเข้ามาฟัง แต่พอถูกขัด คุณปู่จะเงียบไปพักหนึ่ง แล้วคิดแผนการใหม่ได้เรื่อย ๆ จนคุณย่านิจรู้สึกว่าการไม่รู้จักรวมคิดของเด็ก ๆ ได้ส่งผลในทางบวกมากมาย เพราะผ่านไปแค่สองสัปดาห์ คุณปู่ก็ใช้หัวคิดไปราวกับสอนเด็กมหาวิทยาลัยเป็นปี...” (Saengkrachang, 2001: 30)

ทัศนคติที่แสดงออกผ่านทางลักษณะนิสัยของตัวละครคุณปู่เจริญจิตต์ คือการมองโลกในแง่ดี และมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเป็นครู หรือการเป็นผู้ให้ แม้ว่าคุณปู่เจริญจิตต์จะเกษียณอายุแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเสียสละในการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ให้กับผู้อื่น โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่จะโตขึ้นเป็นอนาคตของชาติ ให้ได้รับความรู้ในวิชาการ การดำรงชีวิต และศิลปวัฒนธรรมไทยที่บรรพบุรุษได้เก็บรักษาไว้ให้ ดังตัวอย่าง

“เออนี่คุณ..เราไม่ควรจะสอนแค่อ่านหนังสือ เราควรจะสอนเขาฟังดนตรีด้วย” คุณย่านิจหัวเราะ แล้วแก้มถึงเสริมว่า “เอ...อย่างนั้นก็สอนให้เขาคูโอเปร่า แล้วก็ดูภาพเขียนด้วยดีไหมละ คุณปู่ติดมือดังเปาะ

“นั่นปะไร ผมรู้แล้วว่าผมแต่งงานถูกคนแล้ว คุณรู้ดีเสมอว่าผมคิดอะไรอยู่”

(Saengkrachang, 2001 : 30)

จากลักษณะนิสัยของคุณปู่เจริญจิตต์ แสดงให้เห็นตัวละครที่มีลักษณะสมจริง ที่มีลักษณะทางอารมณ์ทั่วไปที่มนุษย์พึงมี ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่ตัวละครไปพบหรือประสบมา ลักษณะนิสัยของคุณปู่เจริญจิตต์มีอารมณ์ดี พูดจาไพเราะ มีนิสัยจริงจังกับการทำงาน มีความพยายาม แม้บางครั้งจะพบว่าคุณปู่เจริญจิตต์มีอารมณ์โกรธง่าย คุณปู่เจริญจิตต์มีทัศนคติเชิงบวกมองโลกในแง่ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ให้ คุณปู่เจริญจิตต์นับเป็นตัวละครที่มีความตั้งใจมุ่งมั่น ที่จะสอนเด็ก ๆ ให้มีความรู้ ประสบการณ์ เพื่อให้เด็ก ๆ โตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และเข้าใจชีวิตของมนุษย์ เข้าใจผู้อื่น ดังประโยคสำคัญในเรื่องคือ “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์”

เด็กหญิงแห่งกลางคืน

เด็กหญิงรำพึง ตัวละครหลักในเรื่อง เด็กหญิงแห่งกลางคืน เป็นเด็กที่ตกเป็นเหยื่อทางสังคม เด็กสาวผู้โดดเดี่ยวต้องอาศัยอยู่กับยายท้ายหมู่บ้าน นำสงสาร พุดน้อย ทว่ามีพฤติกรรมขว้างโลก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เด็กหญิงรำพึงเป็นเด็กที่มีจินตนาการ เฉลียวฉลาด เธอเรียนรู้ที่จะอยู่กับกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีเพื่อนซึ่งเป็นสัตว์นานาพันธุ์ให้เธอได้พูดคุยคลายเหงา จนวันหนึ่งชีวิตของเด็กหญิงรำพึงต้องพลิกผัน เมื่อคุณชวนชมชาวบ้านละแวกนั้นเก็บเธอมาเลี้ยง และเรียนหนังสือ เด็กหญิงรำพึงมักจะก่อเรื่องให้ผู้ใหญ่ตามแก้เสมอ เมื่อทุกคนรู้ความจริงว่ารำพึงเป็นลูกใครมาจากไหนทุกอย่างก็เปลี่ยนไป เธอจึงเป็นส่วนหนึ่งของทุกคนและเข้ามาเติมเต็มชีวิตของคุณชวนชมให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง

แม้เด็กหญิงรำพึงเป็นเพียงเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสังคม แต่เธอกลับมองโลกด้วยหัวใจที่ใสซื่อบริสุทธิ์ เธอสร้างโลกใบเล็ก ๆ ขึ้นมาใหม่ให้ได้อยู่ โดยมีธรรมชาติและสัตว์ต่าง ๆ เป็นเพื่อนให้เธอได้พูดคุยหยอกล้อ ดังตัวอย่าง

“อ่อยใหม่ละ” เด็กหญิงพูดกับเจ้าตัวสีขาวเหล่านั้น ไม่มีใครรู้ว่ามันฟังออกไหม เพราะเรื่องรสชาติเนื้อไม้อาจจะเป็นคำถามที่ยากเกินไป ประโยคต่อมาเป็นคำสั่งที่เด็กหญิงพูดซ้ำ มาหลายครั้งแล้ว และดูราวกับปลวกสีขาวจะฟังรู้เรื่อง ก็คือ “กินแต่ห้องนี้นะ ห้ามข้ามไปห้องโน้นโดยเด็ดขาด” ปลวกสีขาวทำท่าเหมือนพยักหน้าหงิกหงักให้กับคำสั่งของเด็กน้อย เธอส่งต้ออีก “ฉันทักยายจะอยู่ แค่นี้ก็แะอยู่แล้ว แกต้องรู้ละ” (Saengkrachang, 2005 : 19)

แสดงถึงทัศนะการมองโลกของเด็กหญิงรำพึงแสดงออกมาจากหัวใจอันบริสุทธิ์ตามวัย ซึ่งเด็กวัยนี้มักมีจินตนาการเป็นของตนเอง แม้ว่าเด็กหญิงรำพึงจะมีชีวิตที่ลำบาก แต่ด้วยความเป็นเด็กเธอไม่เคยเรียกร้องจากยายผีที่เธออาศัยอยู่ด้วย แต่กลับมองโลกในแง่ดีด้วยหัวใจอันบริสุทธิ์นั่นเอง

เด็กหญิงแห่งกลางคืน แสดงให้เห็นความคิดและพฤติกรรมของตัวละครเด็ก ในด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ในเวลาທີ່ประสบปัญหาหรืออุปสรรค ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดนี้ผ่านตัวละครเด็กสองคน คือเด็กหญิงรำพึงผู้ขาดครอบครัวที่สมบูรณ์และความอบอุ่นกับเด็กหญิงน้ำใสที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์และอบอุ่น ทว่าเด็กหญิงน้ำใสไม่เคยรังเกียจเด็กหญิงรำพึงแม้แต่น้อย ทั้งสองก็เป็นเพื่อนเล่นและไปโรงเรียนด้วยกัน แม้จะมีความทุกข์หรือความสุข เด็กทั้งสองต่างหยาบยั้งใจกำลังใจและมิตรภาพให้แก่กัน สื่อถึงความคิดและพฤติกรรมที่มาจากหัวใจอันบริสุทธิ์ของเด็ก

ขวัญสงฆ์

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ขวัญสงฆ์ เป็นเรื่องราวของ ขวัญสงฆ์ เด็กกำพร้าที่พ่อแม่ว่างทั้งไฉนนำวัดตั้งแต่อายุเพียงหนึ่งเดือน ในความโชคร้ายยังมีความโชคดีและเป็นบุญของทารกน้อยยิ่งนัก เพราะได้หลวงตาซึ่งเป็นเจ้าอาวาสรับขวัญสงฆ์ไปอุปการะเลี้ยงดูคอยอบรมสั่งสอนขวัญสงฆ์ด้วยหลักธรรมมาโดยตลอด

ลักษณะนิสัยของหลวงตาอีกประการหนึ่ง คือ เป็นคนที่ให้ความสนใจและใส่ใจคนรอบข้างเสมอ เป็นคนที่มีจิตใจดี รักษาศีลธรรม และอบรมสั่งสอนให้ผู้อื่นมีศีลเช่นเดียวกับตน ดังตัวอย่าง

“...หลวงตาตีเจ้าพลางว่าสั่งสอน “เจ้าเนื้ออ่อน จำใส่ใจไว้ละนี้ วันข้างหน้า วันโน้นจากวันนี้ จงจารสไม่วินาทีที่ตาแน่น เขาจะผิดอย่างไรตาไม่รู้ เขาทำหน้อยอย่างไรตาไม่เห็น เขาทำเลว อย่างไรไม่เป็นประเด็น แต่ที่เป็นก็เพราะหนูเป็นผู้ทำเหตุเกิดต้องบอกตาอย่าคิด

เอง เหตุที่ทำแบบนี้ลงจนใจหน้า เป็นวิธีคนร้อนคนสร้างกรรม ไม่สมกับประจำอยู่วัด หนู เป็นลูกหลวงตาส่งแล้ว...” (Saengkrachang, 2009 : 22)

รวมทั้งคอยอบรมสั่งสอนให้ขวัญสงฆ์ทำความดี รักษาศีล ตั้งมั่นในความดี ให้ขวัญสงฆ์เรียนรู้ธรรมะ กระทั่งนาทีสุดท้ายก่อนมรณภาพ หลวงตาทำให้ขวัญสงฆ์ได้ตระหนักรู้ถึงการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และเรียนรู้ดับทุกข์ด้วยธรรมะ ดังตัวอย่าง

“...ณเอร์เริ่มมีตาดวงใหม่ในโรงพยาบาล มองเห็นคนพลุกพล่านใจไม่แฉ่ง พลอยภาวนาใครทุกข์ถูกแสดง ณเอร์ตั้งใจแย่งด้วยใจธรรม เริ่มเห็นชัดเจนคิดว่าเกิดเจ็บ มันเหมือนทุกข์ติดเหน็บตอกระหน่ำ แต่มนุษย์ต้องเกิดเจ็บไปตามกรรม อยู่แต่ว่าจะตอกย้ำกรรมอย่างไร...” (Saengkrachang, 2009 : 146)

ทัศนคติของที่แสดงออกของหลวงตา หลวงตาเป็นละครหลักที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง เป็นตัวละครที่แสดงถึงส่วนหนึ่งแห่งพระธรรม เพื่อน้อมนำให้อ่านได้ตระหนักถึงการทำความดี ดำรงชีวิตอยู่ในหลักธรรมะ หลวงตาคือตัวละครผู้เข้าใจถึงธรรมชาติชีวิตของมนุษย์ ทุกสรรพสิ่งล้วนมีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีสิ่งใดจีรังยั่งยืน และได้ปฏิบัติตามกิจแห่งสงฆ์คือให้แสงแห่งพระธรรมแก่บุคคลรอบข้าง ในเรื่องการมีคุณธรรมประพฤติตนตามหลักธรรม รักษาศีล ดังตัวอย่าง

“หลวงตามองขวัญสงฆ์ยังคงรัก แต่โทษนี้หนาหนอกภัยไม่ได้ เป็นลูกพระแคศีลห้าหากขาดไป พระก็ไม่ควรเป็นพ่อ-ขาดต่อกัน นี่เป็นครั้งที่สามแล้วสินหนอที่เจ้าก่อเรื่องใหญ่ ภัยมหันต์ ครั้งหนึ่งแกลั่นคนมาวัดนั้น ครั้งสองซึ่งรถอันตรายอะไรแต่ครั้งนี้ยังหนักหนายิ่งสาหัส เจ้าผิดศีลขัดหนึ่งข้อใหญ่ศีลข้อสองขโมยของใครใครเจ้ารักษาไว้ไม่ได้เสียใจนัก ยังทำท่าจะผิดศีลข้อสี่ คือมั่วสาวที่เข้าอีกหนึ่ หลวงตาจ้องมองตาเจ้าลูกรัก นี่เราจักเลี้ยงเขาได้ตั้งใจว่า

“เอาเถิด เจ้าขวัญสงฆ์ จงบอกหลาน เจ้าทำผิดอะไรนั้น-หรือหาญกล้ำมนุษย์น้อยเท่านี้หนึ่งชีวา มีคุณค่าตรงสำนึกอันลึกซึ้ง ถ้าทำผิดอะไร-ผลออกไปแล้วเจ้าดวงแก้วจงฟังอีกอย่างหนึ่ง คนเราผิดกันได้-ให้คำนี้ แต่ต้องรู้เท่าตนซึ่งใจตนเองหากผิดไปต้องสำนึกสารภาพ ต้องแก้ไขข้อบาปโดยรีบเร่ง ความชั่วเหมือนสีด้าตามละแสง จงกลัวเกรงรีบเติมสีชาวล้น ไม่มีอะไรแก้ไม่ได้เชื่อตาเถิด แม้จะเกิดอะไรอย่าไหวหวั่น ยิ่งเก็บงำความผิดยิ่งติดพัน ยิ่งนานวันยิ่งเก็บกดไม่ลดรา”(Saengkrachang, 2001: 41)

นอกจากนี้ตัวละครขวัญสงฆ์ก็ถือเป็นตัวละครสำคัญและมีพัฒนาการทางความคิด และพฤติกรรมอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากผู้เขียนบรรยายชีวิตขวัญสงฆ์จากวัยเด็กจนกระทั่งเติบโต โดยจะเห็นได้ว่าในช่วงวัยเด็ก ขวัญสงฆ์มีลักษณะนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ถือเอาความต้องการของตนเป็นใหญ่โดยไม่ยินยอมผู้อื่น เป็นผู้ที่ไมยอมใคร ซึ่งเป็นธรรมชาติตามวัยของเด็ก

ขวัญสงฆ์มีลักษณะนิสัยที่ใฝ่รักการเรียนรู้ มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจ และเอาใจใส่ในการเรียน ขวัญสงฆ์เป็นเด็กที่สนใจเรียน เพราะได้มานั่งเรียนกับครูสาวคนใจดี ขวัญสงฆ์จึงตั้งใจฟังคำที่ครูสอนและพูดตามครู กระนั้นขวัญสงฆ์มีลักษณะนิสัยที่กล้าเผชิญความจริง เมื่อทำผิด ก็ต้องเผชิญกับสิ่งที่ ตัวเองได้ทำไว้ดังบทสนทนาที่ปรากฏในเรื่อง ...“เจ้าผิดศีลข้อไหน หือ ไห้หนู” “หนูก็รู้หนูผิดศีลข้อสอง อทินนาทานา เรื่องครอบครอง ขโมยของของคน อื่นมันไม่ดี” .... “เจ้ากราบซ้ำกราบอีกครั้งที่สาม หนูจะทิ้งหุ่น บ้าแสน เลวทราม เป็นการปรับตัวหนูให้รู้คิด” (Saengkrachang, 2001 : 45)

แม้ขวัญสงฆ์ผ่านปัญหาชีวิตมามาก แต่ก็สามารถก้าวผ่านอุปสรรคเหล่านั้นมาได้ ด้วยคำสั่งสอนและกำลังใจจากหลวงตา ขวัญสงฆ์ตั้งมั่นอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ใช้ชีวิตอย่างมีสติ แม้หนทางเบื้องหน้าจะไม่จีรัง แต่หัวใจที่มุ่งมั่นในการทำมาดียังคงทำหน้าที่ส่องสว่างนำทางไปยังหัวใจอีกหลาย ๆ ดวง ที่กำลังมืดมิดให้กลับมาพบแสงแห่งปัญญาได้ในที่สุด

คุณปู่แว่นตาแตก

เป็นเรื่องราวของคุณปู่เจริญจิตต์ ตัวละครเดียวกันกับเรื่อง คุณปู่แว่นตาโต โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนได้สอดแทรกปมปัญหาและมุมมองที่ต่างกันของคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ประเด็นการอนุรักษ์ความเป็นไทยในฐานะคน ผ่านอารมณ์ชวนเคืองใจของคุณปู่เจริญจิตต์ ที่มักไม่พอใจทุกครั้งที่เห็นคนไทยไม่ให้ความสำคัญในความเป็นไทย ไม่ใช่ของไทย ไม่อนุรักษ์ความเป็นไทย ตลอดจนการออกเสียงภาษาไทยไม่ถูก เสียง ร ออกเสียงเป็น ล พูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ ออกเสียงไม่ชัด ทำให้คุณปู่เจริญจิตต์เริ่มมีอาการไม่พอใจกับการใช้ภาษาของเด็กหนุ่มคู่สนทนา ดังตัวอย่าง

“...ทำไมผมอ่านไม่ออก” คุณปู่บ่นเบา ๆ หนูน้อยยิ่งอายหนักขึ้นไปอีกตอบกลับเบา ๆ เช่นกันว่า “ผม..อ้อ..ผมขอรับ...ผมก็อ่านไม่ออกเหมือนกันเอ๊ย คือว่า ผมไม่ค่อยได้เขียน...หนังสือระดับ มัธยมไม่ออกว่าสะกดยังไง...” “คุณครูไม่สอนภาษาไทยคุณหรือไง..” คุณปู่เริ่มหงุดหงิดหนูน้อยหัวเราะก๊าก “สอนครับ...โอ..ภาษาไทยนั้นแหละครับ ยิ่ง

สอนผมยังมีมะโหะโลก็ไม่รู้ แกนะ นุ่งตะก้อ ถือผ้าไทย เอ๊ย..ไม่ใช่ตะแกถือตะก้านุ่งผ้าไทย นะคับ ไม่รู้ทำไมจะต้องสร้างโมเดมอะไรกันนักหนา...” (Saengkrachang, 2012 : 25)

นอกจากนี้คุณปู่ก็มีความละเอียดละไมต่อสิ่งที่ได้พบเห็น คุณปู่เจริญจิตต์ปลุกฝัง ให้เด็ก ๆ เรียนรู้สัมผัสธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่าง

“...นี่คือธรรมชาติของมนุษย์ และเป็นธรรมชาติของสังคม ที่พาพวกเรามาที่นี่ เพราะอยากให้เห็นสิ่งที่แตกต่างกันมาก ๆ เห็นมรดกของชาติที่สวยงาม อย่างที่เป็นสุนทรีย์ศิลป์ ในหอศิลป์เจ้าฟ้า บางชั้นก็ประดิษฐ์โดยเจ้านาย โดยชนชั้นสูง แล้วก็พามาที่ปางมะผ้านี้ มาให้เห็นโลงผีแมนที่ทำโดยฝีมือชาวบ้าน แต่เป็นมรดกตกทอดมานานจนตอบไม่ได้ว่าเป็นของ สังคมใด ปู่ไม่อยากเห็นเราทุกคนเป็นเด็กเมือง มองเห็นแต่สิ่งสวยงามของเมือง ยกย่องแต่ ของที่บอกกันมาว่าดี ครูบอกว่าดี ย่าบอกว่าดี แต่ปู่อยากให้เราได้เห็นของที่มีอยู่จริง เห็น ด้วยตาของเรา วันข้างหน้าสิ่งที่เราได้เห็นนี้จะช่วยให้เราเข้าใจสังคมมากขึ้น ทุกวันนี้ เรามัก จะไปรวมศูนย์กันอยู่ที่กรุงเทพฯ ทำให้ประเทศไทยเป็นกรุงเทพฯ แต่ปู่กำลังจะทำให้พวก เราได้รู้ว่า ไม่ว่าชนบทที่ไหนในอาณาจักรของแผ่นดินไทย ก็ล้วนเป็นความหมายของ ประเทศไทย..เป็นแผ่นดินแม่ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เราต้องรู้จัก..” (Saengkrachang, 2012: 217)

คุณปู่เจริญจิตต์เป็นผู้ที่ตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการพาเด็ก ๆ ไปชมวัฒนธรรมอัมพวา อันมีรากฐานมาจากราชสำนัก ให้เด็ก ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ และทำความเข้าใจประวัติศาสตร์อย่างถ่องแท้ รู้คุณค่าในความเป็น ไทย เพื่อให้เด็ก ๆ เกิดความภาคภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินไทย ดังตัวอย่าง

“...รากทางศิลปวัฒนธรรมก็เหมือนรากของต้นไม้ ขอนไขไปทั่วผืนแผ่นดินแม่ ยิ่ง รากแก้วยิ่งรากลึกเท่าไร ศิลปวัฒนธรรมของชาติจะยิ่งมั่นคงแข็งแรง วรรณคดีหลายเล่ม แสดงให้เห็นว่า เรามีรากที่แข็งแกร่ง รากที่แข็งแกร่งตรึงยึดโยงอยู่กับผืนแผ่นดินอย่างเหนียว แน่น ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมอัมพวาจึงเป็นรากที่สำคัญ...” (Saengkrachang, 2012: 73)

การสร้างสรรค์ตัวละคร คุณปู่เจริญจิตต์ ในเรื่อง คุณปู่แวนตาแตก ได้สะท้อนความคิดและพฤติกรรมที่ของผู้ที่ชื่นชอบความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ยึดถือความ ถูกต้อง มุ่งหวังให้คนในสังคมใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข คุณปู่เจริญจิตต์มีทัศนคติ ในเรื่องความรักชาติ รักความเป็นไทย และมีอุดมการณ์ความเป็นครู ผู้เสียสละและอุทิศเวลา เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ศึกษาเล่าเรียน

อาม่าบนคอนโด

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องอาม่าบนคอนโด ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่า การใช้ชีวิตในยุคของการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดในปัจจุบัน ผู้คน ยานพาหนะ อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย ล้วนเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก แต่สังคมไทยเป็นสังคมที่มีทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่ามักไม่คุ้นชินกับสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ขณะที่คนรุ่นใหม่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายขึ้นเนื่องด้วยเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก และสนองตอบความต้องการของคนรุ่นใหม่ จึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่คุ้นชินหรืออาจไม่รู้จักความเป็นอยู่แบบคนรุ่นเก่าเลยก็ว่าได้

ตัวละครวัยรุ่น คือบุคคลที่ได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก กล่าวคือคนรุ่นใหม่เข้าถึงเทคโนโลยีอย่างชำนาญและใช้เวลาอยู่กับโลกออนไลน์มาก ทำให้เกิดระยะห่างกับโลกภายนอก สนใจผู้คนรอบข้างน้อยลง สวนทางกับผู้สูงอายุที่ให้ความสนใจกับสิ่งรอบข้าง ช่างสังเกต เป็นห่วงเป็นใยคนรอบข้าง ลักษณะของคนสองวัยนี้เห็นได้ชัดจาก “อาม่าบนคอนโด” ที่ผู้เขียนหยิบยกความเป็นจริงในสังคมมาเล่าผ่านตัวละคร ทำให้ผู้อ่านไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี

อาม่า ผู้เป็นตัวละครหลักของเรื่อง เป็นตัวละครผู้สูงอายุ เป็นตัวแทนของคนรุ่นเก่าที่ใช้ชีวิตในแบบชุมชนเครือญาติก่อนมาอยู่คอนโด แต่ผู้เขียนให้ตัวละครอาม่าเป็นตัวละครที่มีอารมณ์ร้อน และอาม่าเอาใจใส่รับรู้ความเป็นไปของคนบนคอนโดชั้นเดียวกันอย่าง ที่หลายคนไม่เคยรับรู้ เป็นตัวละครที่มีภูมิหลังซ่อนเร้นอันทำให้มีมิติ คือ อาม่า เสียลูกสาวคนเดียวไปตั้งแต่วัยเด็ก หลังจากนั้นสามีกก็ทิ้งไป อาม่าจึงมุ่งทำงาน เป็นผู้หญิงเก่งไม่สนใจครอบครัว การสูญเสียคนรักทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาม่ากับโชคและพี่สาวเสมือนเป็นการเติมเต็มความขาดไร้ให้กันและกัน เพียงแต่ระหว่างโชคกับอาม่าเริ่มจากการเป็นคู่กัดเพราะต่างวัยต่างยุคต่างความคิดจึงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ ผู้เขียนจึงได้สร้างตัวละคร “อาม่า” ให้มีลักษณะนิสัยที่ซับซ้อน เป็นตัวละครวัยแปดสิบเป็นตัวแทนของคนรุ่นเก่าแต่เป็นคนหัวสมัยใหม่ อาม่าเป็นตัวละครที่มีนิสัยภายนอกเป็นคนโมโหร้าย เอาแต่ใจตัวเอง กระนั้น อาม่า เป็นหญิงสูงวัยที่เข้าใจคนรุ่นใหม่ เพราะตนเองเคยผ่านชีวิตช่วงวัยรุ่นมาแล้ว ถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่อาจมองว่าคนรุ่นเก่าอาจไม่เข้าใจชีวิตในสังคมปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

“อาต๋ ห้องนอนอ้าวไม่ต้องทำนะ ลื้อเป้งพูชาย อย่าเข้าไปห้องนอนงพูหญิง จำใส่จไว้
หน่อย ไม่ใช่ห้องอ้วคงเดียว ห้องพูหญิงทุกคน ลื้อจำไว้”

ผมนึกคำคำของอาม่าขึ้นมามาติด ๆ แกมาจากผู้หญิงในศตวรรษก่อนแน่นอน เพราะ
เดี๋ยวนี้อะไรของไม่ว่าของผู้หญิงหรือของผู้ชาย ฝ่ายไหนจะเข้าไปก็ได้ทั้งนั้น เท่าที่ฟังมา พวก
เพื่อนก็จำนวนไม่น้อยที่ไปมีอะไรกันในห้องนอนนั่นแหละ ทุกคนก็บอกไม่เป็นไรเลย ยกเว้น
แต่ต้อง ‘ไม่ลืมพกถุง’

แต่แล้วผมก็อดไม่ได้ เกิดอยากรู้ขึ้นมาว่า อาม่าจะทันสมัยสักแค่ไหน ผมก็เลย
ถามแกเอาคือ ๆ “พกถุงไม่ได้หรือ อาม่า” พุดจบแล้วผมก็กะว่าจะต้องได้ยินแกด่าแบบเจ็บ
แสบ เช่นว่า ไอ้เก่าเง้ง พร้อมกับเสียงกรี๊ด ๆ และไม่ทำอาจหล่นลงมาจากตัวผม

แต่เปล่าเลยครับ แกนั่งนิ่งเงียบก่อนจะพูดขึ้นเบา ๆ ว่า “ล่ายสิ ทำไมจะม่ายล่าย
อาต๋ ถ้าถุงม้งช่วยแก้ปัญหาลื้อได้ แต่กางพกถุงม้งแก้ปัญหาลื้อที่ปลายเทกซัส ลื้อไม่
เข้าห้องเสียแต่แรก ลื้อก็ไม่ต้องใช้ถุงม้ง ฮ่า ๆ”

ผมหันไปดูหน้าแกด้วยความแปลกใจ แกทันสมัยนี่นา คนพูดแบบนี้ผมถือว่าทันสมัย
แล้ว ผมเลยหันไปยกหัวแม่มือให้อาม่า แกถามผมกลับว่า “ลื้อกดไลค์ให้อ้าวหรือ” ผมก็
เลยหัวเราะก๊าก ๆ ก่อนหันไปเก็บของ...” (Saengkrachang, 2013: 229-230)

“โชค” ตัวละครหลักอีกตัวหนึ่งในเรื่องนี้ ผู้เขียนสร้างให้โชคเป็นเด็กที่กำพร้าทั้ง
พ่อและแม่ จึงทำให้โชคมีลักษณะนิสัยเอาแต่ใจตนเอง เป็นตัวละครที่ไม่ค่อยพูดและยึด
ตนเองเป็นศูนย์กลาง โชคเป็นตัวแทนเด็กรุ่นใหม่ที่มีไม่สนใจสังคมรอบข้าง เขาอยู่กับพี่สาว
ที่ค่อนข้างโตเดียวกับอาม่า รูปแบบการสื่อสารระหว่างโชค และ ขวัญ ผู้เป็นพี่สาว ที่ชอบโต้ตอบ
กันในเฟซบุ๊ก ทั้งที่สามารถโทรศัพท์พูดคุยกันได้ทันทีหรือพูดคุยกันเมื่อกลับมาพบกันที่คอน
โดได้ เป็นสิ่งสะท้อนค่านิยมการสื่อสารของคนในปัจจุบันที่มักสื่อสารผ่านเทคโนโลยีที่ขาด
การใช้สัมผัสอย่างการได้ยินเสียง การเผชิญหน้า ดังตัวอย่าง

“นี่โชค แกนี่เป็นอย่างที่ใครต่อใครเชื่อว่าจริง ๆ นะ เด็กรุ่นใหม่ไม่มีเอาใคร เอาแต่
ตัวเอง ทำอะไร ๆ ก็มีแต่ฟรีเซนต์ตัวเอง อดตัวเอง มีแต่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เคยเห็นคน
อื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมเดียวกันเลย เล่นแต่เกมกับเฟซบุ๊ก ลองคิดดูนะ ถ้าพวกแกกับเพื่อน ๆ

ของแกเป็นแบบนี้ทั้งหมด แล้วอนาคตของประเทศไทยจะอยู่ตรงไหน หา..." (Saengkra-chang, 2013: 74)

เมื่อตัวละครสองตัวนี้มาพบกัน ด้วยลักษณะนิสัยพื้นฐานของตัวละครทั้งสอง จึงเกิดการปะทะคารมอารมณ์กันในช่วงแรก ทว่าเมื่อต่างได้เรียนรู้กันและกัน ได้เกื้อกูลกันด้วยสถานการณ์นำไป ตอนหลังกอมาได้แสดงความอ่อนโยนและใส่ใจใจมากขึ้น ใช้คำพูดที่น่าฟังและอ่อนหวานขึ้น ใช้เหตุผลแทนอารมณ์เพื่ออบรมโทษ ในขณะเดียวกัน โศกก็ได้ปรับความคิดและพฤติกรรมจากที่เคยบ่นว่าอาม่าบนสถานะในเพชฌัญญูของตนเอง เปลี่ยนไปเป็นความผูกพันและห่วงใยอาม่าเช่นเดียวกัน

อาม่าบนคอนโด เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่แสดงถึงพัฒนาการด้านความคิดและพฤติกรรมของตัวละครที่มีวัยต่างกันสามารถเรียนรู้กันและกัน ช่องว่างของอาม่าและโศกจึงลดลง ต่างคนต่างรู้จักปรับทัศนคติ และเรียนรู้วิถีชีวิตแบบ “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์”

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 5 เรื่อง จะเห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอตัวละครที่มีวัยแตกต่างกัน ทั้งลักษณะทางกายภาพ ความคิด พฤติกรรม ความสนใจ รวมไปถึงพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ ด้วยวัยของตัวละครที่แตกต่างกัน ทำให้เห็นว่าตัวละครผู้สูงอายุผู้ผ่านโลกและเข้าใจชีวิต ทำหน้าที่แนะนำ สั่งสอน ให้ตัวละครเด็ก หรือตัวละครเยาวชน ให้มีทัศนคติที่ดี มีความคิดและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

2. การตอบสนองสังคม

Bunkhachon (1999: 7) แบ่งความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมออกเป็น 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมเป็นการสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่เสมอ

2. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน เพราะนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลต่อสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง

3. วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม เนื่องจากนักเขียนสามารถมองสภาพความเป็นจริงด้วยทัศนะที่กว้างไกลกว่าคนทั่วไป ดังนั้นไม่เพียงนักเขียนจะเสนอภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบันได้อย่างคมชัด แต่นักเขียนยังคาดคะเนความเป็นไปได้ในสังคมอนาคตไว้ด้วย

ดังนั้น วรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนความเป็นไปของสังคมและเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ และสื่อสารออกมาจากความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนผ่านงานเขียนด้านวรรณกรรม โดยงานเขียนนั้นสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม

วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง เป็นงานเขียนที่สะท้อนปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในภาพกว้างและภาพลึก อย่างปัญหาสังคมและปัญหาครอบครัว โดยนำเรื่องใกล้ตัวมาเรียงร้อยด้วยภาษาวรรณศิลป์มีความสมจริงและอาศัยประสบการณ์ที่ได้สัมผัสผู้คนรอบข้าง ประกอบสร้างและเสริมแต่งจินตนาการให้ เรื่องน่าสนใจและชวนติดตาม สะท้อนความจริงของชีวิตผ่านมุมมองของตัวละคร บนพื้นฐานของการมองโลกในแง่ดีและแง่ลบ วรรณกรรมแต่ละเรื่องจึงมักแฝงแนวคิดเชิงปรัชญาให้ผู้อ่านได้เรียนรู้โลกอย่างเข้าใจ เป็นการตอบสนองสังคมในประเด็นต่อไปนี้

ชีวิตและธรรมะ

ขมัยกร แสงกระจ่าง เสนอแนวคิดเรื่องชีวิต วิธีแห่งความเป็นมนุษย์ และกำลังใจในการดำเนินชีวิต ผ่านวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง เด็กหญิงแห่งกลางคืน จากเรื่องราวการใช้ชีวิตของเด็กหญิงรำพึงซึ่งกำพร้าพ่อแม่เพราะพิษภัยของการค้ายาเสพติด แต่สามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้

แม้เด็กหญิงรำพึงเป็นเพียงเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสังคม แต่เธอกลับมองโลกด้วยหัวใจที่ใสซื่อบริสุทธิ์ ดังตัวอย่าง

“รู้ว่าเลอะแล้วลงไปคลานทำไมเล่า” เกษบ่นเพราะนี่ก็ออกแล้วว่าถึงอย่างไรตนเองก็จะต้องเป็นคนซักผ้าที่เปื้อนเหล่านี้

“คุยกับอุทัย”

“ใคร” เกษทำหน้าเลิกล้ม “อุทัยไหน”

“อ้าว...” รำพึงยิ้ม อุทัยเหวี่ยงเล่า..เขามาอยู่บ้านยายนี้ด้วยนะ”

เกษมองตามมือชี้ เห็นคางคกหัวถลอกตัวเดิมที่กระโดดผลุบ ๆ ให้เกษโมโหหลายครั้งแล้ว กำลึงกระโดดผลุบ ๆ ไปริมกำแพง

“คนอะไร..คุยกับคางคกก็ได้” เกษว่า

(Saengkrachang, 2005: 130)

ราพึงสร้างโลกใบเล็ก ๆ ขึ้นมาใหม่ให้น่าอยู่ โดยมีธรรมชาติและสัตว์ต่าง ๆ เป็นเพื่อนให้เธอได้พูดคุยหยอกล้อ ภายในหัวใจดวงน้อยของเธออาจเรียกหาความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ แต่จะมีใครสักกี่คนที่โชคดีเหมือนเธอที่มีคนใจดีเช่นคุณชวนชมโอบอุ่นและเลี้ยงดู ช่วยให้หลุดพ้นจากชะตากรรมอันโหดร้ายของสังคม

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องขวัญสงฆ์ ปรากฏแนวคิดการน้อมนำหลักธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ผู้เขียนได้สอดแทรกหลักธรรมและคำสอน โดยเฉพาะในเรื่อง สังฆธรรมของชีวิตมนุษย์ไว้ตลอดทั้งเรื่อง ดังตัวอย่าง

“ขวัญสงฆ์พึ่งน้ำตาไหลอยู่ในอก ตั้งแต่เป็นทารกอกระล่า อยากรมีพ่อแม่แม่แต่แสนซ้ำ มารู้วันนี้ยังตกย่ำน้ำใจ เจ้ายอนคิดถึงตาเพื่อนเก่าแก่ มาวันนี้ทำงานแค่รับจ้างได้ เขาไม่มีพ่อแม่แต่ไหน มีชีวิตยากไร้ไม่เคยดี ยังยืนหยัดยืนทนอยู่บนทาง ยังต่อสู้จากทางทุกทางที่ยังเลี้ยตนเลี้ยยายให้ชีวิ เป็นหลานมิกัตถุญรู้คุณคน แล้วตัวเจ้าขวัญสงฆ์ของ “หลงตา” ยังคิดแสวงหาเหตุต้น ยิ่งคิดยิ่งรู้ยิ่งคุณตน ยิ่งเห็นผลยิ่งเห็นเหตุอันเป็นมา “ผมจะบวชแทนคุณหลวงตาครับ” (Saengkrachang, 2009: 137)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องธรรมะสอดแทรกแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องแทบทุกตอน ทั้งสังฆธรรมและกฎไตรลักษณ์ ซึ่งได้แก่ อนิจจังหรือความไม่เที่ยง ทุกขังหรือความเป็นทุกข์ และอนัตตาหรือความไม่ใช่ตัวตน ทำให้รู้ว่าโลกนี้ไม่มีสิ่งใดจริงยั่งยืน มนุษย์จึงไม่ควรยึดติดกับวัตถุ หรือมุ่งแสวงหาเพียงความสุขทางวัตถุ เพราะแท้จริงแล้วชีวิตคือความทุกข์ ขึ้นอยู่กับว่าจะทุกข์มากหรือทุกข์น้อยเท่านั้นเอง

ขวัญสงฆ์ผ่านปัญหาชีวิตมาไม่น้อย ทว่าเขาสามารถผ่านพ้นอุปสรรคนานามาได้ ด้วยการขัดเกลากหัวใจด้วยธรรมะและการอบรมบ่มนิสัยจากหลวงตา ขวัญสงฆ์จึงตั้งมั่นอยู่ในหลักพระธรรมแห่งพระพุทธศาสนา เป็นการสื่อสารกับผู้อ่านให้ตระหนักรู้และน้อมนำหลักธรรมมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิต เพื่อให้จิตใจสงบสุขอย่างรู้โลกและเข้าใจโลก

การใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี

เรื่องคุณปู่แวนตาแตก เสนอแนวคิดเรื่องการใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยีว่า เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตคนในสังคมเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องตามให้ทันและใช้เทคโนโลยีในทางที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังตัวอย่าง

คุณปู่ไปเรียนคอมพิวเตอร์อีกหลายครั้งจนใช้เครื่องได้คล่องแคล่วขึ้นมาก หลังจากท่องเว็บไซต์เป็น คุณปู่ก็ทำให้เด็ก ๆ ชั้นประถมศึกษาต้องประหลาดใจ เหตุเพราะคุณปู่ได้เข้าไปในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์โรงเรียนมานุษยวิทยาฟ้าใสและไปตอบคำถามสองสามคำถามเป็นภาษาอังกฤษ โดยลงชื่อว่า “khunpoo” (Saengkrachang, 2011: 27)

ผู้เขียนได้แทรกแนวคิดนี้ผ่านตัวละครสูงวัยผู้ที่ไม่เคยใช้เทคโนโลยีและไม่รู้จักสังคมออนไลน์ เพื่อจะได้ทันเหตุการณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่

เรื่องอำมาบนคอนโด เสนอแนวคิดเรื่องการใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี ได้อย่างสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ในการใช้สื่อออนไลน์ควรมีสติและรู้จักความพอดี เพราะหากใช้สื่อเหล่านี้เพียงเพื่อความพึงพอใจของตนฝ่ายเดียวจนเกินพอดี อาจส่งผลกระทบต่อทั้งตนเองและผู้อื่นได้

ผู้เขียนเสนอแนวคิดนี้ผ่านตัวละครที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่สนใจสิ่งใดนอกจากตนเอง และมีความมั่นใจในตนเองสูง ดังเช่นตัวละครโชค บันทึกรเรื่องราวของอำมาผู้สูงวัยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก จากนั้นเพื่อนของเด็กหนุ่มก็เขียนข้อความต่อว่าอำมาในเชิงเสียหาย การกระทำเช่นนี้ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของอำมาไปโดยสิ้นเชิง ดังตัวอย่าง

ผมกลับไปรายงานพี่ว่าอำมาชอบกอดขบใจที่ได้ของกินเป็นของเยี่ยม ดูว่าพี่สบายใจขึ้น อีกสองวันต่อมาเราจึงโผล่ในเฟซบุ๊กพร้อมกัน แต่แล้วเราก็ต้องตักใจกันอีกรอบ เมื่อที่หน้าเฟซบุ๊กของผมมีแต่คำด่าอำมาเต็มไปหมด “ยายแก่เจ้าเล่ห์ หลอกให้เอาขนมไปเยี่ยม” “อำมาจอมโหด แกเอาขนมไปขายในโรงพยาบาล” “อำมาจอมงกซื้อ” “เราจะไม่ไปเยี่ยมแกอีก อีอิอิ” “แกขอตั้งเราด้วยละ” “ร้ายจุบเบย” “ยัยแม่มดร้ายกาจ” แต่ก็มีบ้างที่พูดถึงแกอย่างเห็นใจ “อย่าไปโกรธแกเลย ก็เราไปเยี่ยมแกเองไม่ใช่หรือ” “คนแก่ก็เป็นแบบนี้แหละ แกซื้ออัน” “ญาติแกไปไหนหว่า” ตามหาญาติให้แกหน่อย รวมทั้งถามหาผมเจ้าของบันทึกโลกของอำมาว่า “นายโชคหายไปไหน”

พี่ขวัญบอกว่า “นี่แหละเป็นโลกออนไลน์ที่เปิดความเป็นส่วนตัวออกมากเกินไป เพราะฉะนั้นเราต้องระวัง” (Saengkrachang, 2013: 135)

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีก็เปรียบเสมือนดาบสองคมมีทั้งประโยชน์และโทษ หากผู้ใช้รู้จักไตร่ตรองก่อนใช้หรือเลือกใช้อย่างเหมาะสม เทคโนโลยีเหล่านี้จะมีประโยชน์กับผู้ใช้อย่างแน่นอน

ความต่างระหว่างวัยและทัศนคติการมองโลก

เรื่องอำมาบนคอนโด แสดงให้เห็นการใช้ชีวิตในยุคของการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ในปัจจุบัน ผู้คน การคมนาคม ค่านิยมการรับประทานอาหารและที่อยู่อาศัย ล้วนเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก แต่สังคมไทยเป็นสังคมที่มีทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่ามักไม่คุ้นชินกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ขณะที่คนรุ่นใหม่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่กลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตและสนองตอบความต้องการต่าง ๆ ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ไม่คุ้นชินหรืออาจไม่รู้จักความเป็นอยู่แบบ คนรุ่นเก่าเลยก็ว่าได้ ดังตัวอย่าง

“อาต๋นน้อย” แกเริ่มส่ายยาย “ลื้อลื้อมัย เลาม่ายล่ายอยู่คนเลี้ยวโนโลกนี้ ลื้อจะลื้อจักแต่คอบคัวของลื้อม่ายล่าย ลื้อต้องลื้อจักคงอึ่ง ๆ ด้วย”

ผมจะไปรู้จักเขาได้ไง”

“ไ้อ์หยา..” แกร้อง ยืนเท้าสะเอวข้างหนึ่ง ถือไม้เท้าข้างหนึ่ง “ลื้ออยู่คองโดเลี้ยวกัง ลื้อต้องรู้จักเขาสิ ลื้อต้องลื้อจักสังเกตสังกาหาข้อมูลมั่งบ้าง เพราะเลาต้องอยู่กับคงอึ่ง” (Saengkrachang, 2013: 165)

อำมาเป็นตัวละครที่มีการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะเห็นได้จากตอนที่อำมาอยากเล่นเฟซบุ๊ก จึงให้โชคพาไปซื้อคอมพิวเตอร์และให้โชคช่วยสอนอำมา ดังตัวอย่าง

“อำมาจะเอาคอมพิวเตอร์มาทำไมกินไม่ได้นะอำมา”

“ซี้ซี้ดำ ลื้ออย่ามาพุกเลนนะ อ้าวพุกจิง” “ไ้อ์” ผมร้องเสียงดัง

“คอมพิวเตอร์มันไม่ใช่ของสำหรับอำมานะแล้วอำมาจะใช้เป็นไปได้ไงหา”

อำมายืนยิ้ม ทำตาเจ้าเล่ห์เล็กน้อยบอกผมสั้น ๆ ว่า “ลื้อน่างแหละต้องสองอ้าว...”

(Saengkrachang, 2013: 175)

กลุ่มเด็กมัธยม (วัยรุ่น) ซึ่งเป็นตัวละครประกอบในเรื่อง รวมถึง โชค ที่เป็นตัวละครหลัก คือกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก กล่าวคือคนรุ่นใหม่เข้าถึงสื่อหรือเทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วและใช้เวลาอยู่กับโลกออนไลน์มาก ทำให้เกิดระยะห่างกับผู้คนรอบข้าง ทั้งที่เป็นคนในครอบครัวและคนรู้จัก สวนทางกับผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุที่ให้ความสนใจกับสิ่งรอบข้าง ช่างสังเกต เอาใจใส่คนรอบข้าง อำมาบนคอนโด ได้แสดงภาพความต่างดังกล่าวผ่านตัวละคร โชค และ อำมา ที่ผู้เขียนหยิบยกความเป็นจริงในสังคมมาเล่าผ่านตัวละครหลักทั้งสองได้อย่างลงตัว ทำให้ผู้อ่านไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็เข้าใจและเข้าถึงแก่นสารที่ผู้เขียนสื่อสารได้

ผู้เขียนได้สอดแทรกทัศนะการมองโลกของคนสองวัย ระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ได้อย่างกลมกลืนและแนบเนียนไว้ในเรื่อง คุณปู่แวนตาแตก

ทัศนะการมองโลกของคนรุ่นเก่าย่อมมองเห็นความเปลี่ยนแปลงไปของสังคมยุคใหม่ ในยุคของโลกที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อเยาวชนและสังคมเป็นอย่างมาก และวัฒนธรรมของประเทศกำลังเลือนหายไป ด้วยผู้คนต่างหันไปสนใจวัตถุนิยม นอกจากนี้ได้สอดแทรกการยอมรับความต่างระหว่างคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ด้วยการให้คนรุ่นเก่าปลุกจิตสำนึกแก่เด็กรุ่นใหม่มิให้หลงลืมวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของชาติบ้านเมือง ดังตัวอย่าง

“ธรรมชาติของมนุษย์ และเป็นธรรมดาของสังคม ที่พวกเขาเรามาที่นี่เพราะอยากให้เห็นสิ่งที่แตกต่างกันมาก ๆ เห็นมรดกของชาติที่สวยงาม อย่างที่เป็นสุนทรีย ศิลปะเจ้าฟ้า บางชิ้นก็ประดิษฐ์โดยเจ้านาย โดยชนชั้นสูง แล้วก็พามาที่ปางมะผ้านี้ มาให้เห็นโลงผีแมนที่ทำโดยฝีมือชาวบ้าน แต่เป็นมรดกตกทอดมานานจนตอบไม่ได้ว่าเป็นของสังคมใด ปู่ไม่อยากเห็นเราทุกคนเป็นเด็กเมือง มองเห็นแต่สิ่งสวยงามของเมือง ยกย่องแต่ของที่บอกกันมาว่าดี คุบบอกว่าดี ปู่บอกว่าดี ย่าบอกว่าดี แต่ปู่อยากให้เราได้เห็นของที่มีอยู่จริง เห็นด้วยตาของเรา วันข้างหน้าสิ่งที่เราเห็นนี้จะช่วยให้เราเข้าใจสังคมมากขึ้น ทุกวันนี้ เรามักจะไปรวมศูนย์กันที่กรุงเทพฯ ทำให้ประเทศไทยเป็นกรุงเทพฯ แต่ปู่กำลังจะทำให้พวกเราได้รู้ว่าไม่ว่าชนบทที่ไหนในอาณาจักรของแผ่นดินไทย ก็ล้วนเป็นความหมายของประเทศไทยเป็นแผ่นดินแม่ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เราต้องรู้จัก” (Saengkrachang, 2011: 218)

ผู้เขียนสะท้อนทัศนะของการมองโลก โดยเน้นการปลุกฝังให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ประโยชน์และคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และยังต้องการให้เยาวชนมีจิตสำนึก เกิดความรักและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น

การศึกษาและการเรียนรู้

ผู้เขียนสอดแทรกแนวคิดเรื่องความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ไว้ในเรื่อง คุณปู่แวนตาโต คุณปู่แวนตาแตก เกือบตลอดทั้งเรื่อง แนวคิดนี้นำเสนอผ่านตัวละครคุณปู่สูงวัยผู้เป็นศาสตราจารย์ ซึ่งพยายามสอนให้เด็ก ๆ เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย และขณะเดียวกันคุณปู่ก็เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีจากเด็ก ๆ เช่นกัน จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้สำคัญต่อคนทุกวัยเพราะการเรียนรู้คือประสบการณ์ชีวิต ดังตัวอย่าง

“นอกจากปู่จะบอกหนังสือเรื่องหนังสือ การเขียน การอ่านแล้ว ปู่พาใครมาสอนหนูอีกจำได้ไหม”

คุณปู่หันมาทางน้าดอกไม้มและอาผู้ชายอีกสามคน

“อาโต้งให้ความรู้ด้านศิลปะที่ใช้ตามอง เป็นภาพวาด งานปั้น อาตุ้ให้ความรู้ด้านดนตรีตะวันตก อาตะวันให้ความรู้ด้านดนตรีไทย ซึ่งต้องใช้หูฟัง น้าดอกไม้มให้ความรู้ด้านการละคร การแสดง ที่เป็นศูนย์รวมของศิลปะทุกแขนง ทุกคนล้วนให้ความรู้ในวิชาที่สมัยปัจจุบันเขาถือว่าเป็นวิชาดักดาน เป็นดักดานวิทยา แต่ปู่กลับต้องการให้พวกหนูรู้วิชาดักดานวิทยาเหล่านี้ เพราะวิชาเหล่านี้เป็นวิชาพื้นฐานของความเป็นมนุษย์” (Saengkrachang, 2001: 192)

จะเห็นว่าผู้เขียนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของตัวละครเด็ก โดยย้าแนวคิดให้เด็กและเยาวชนเห็นประโยชน์และความสำคัญของศิลปะ ดนตรี ชีวิต และความเป็นมนุษย์

นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้ความสำคัญกับการอ่านวรรณคดี ดังที่ตัวละครคุณปู่ซึ่งเป็นครูในโรงเรียนประถมมานุษยวิทยาน้ำใส ส่งเสริมให้เด็กอ่านวรรณคดี เนื่องจากการอ่านจะทำให้เข้าใจชีวิตมนุษย์ และได้ประสบการณ์โดยทางอ้อม ดังตัวอย่าง

“จากวันที่เด็ก ๆ ได้อ่านอิเหนา คุณปู่ก็หยิบเอาวรรณคดีมาให้ภาพชีวิตอีกหลายเรื่อง เด็ก ๆ ชอบเป็นนักแสดงมาก และชอบร้องเพลงไปพร้อมกันด้วย ในขณะที่เรื่องของการอ่านมาเป็นอันดับสุดท้าย คุณปู่เห็นเด็ก ๆ ไม่สนใจการอ่านจึงบอกว่า

“ถ้าพวกหนูไม่อ่าน วันข้างหน้าหนูก็จะเป็นคนโง่”

“โอ...โอ...อะ” เด็กหลายคนร้องออกมาเป็นเสียงแบบนี้ คุณปู่ชะงักรู้สึกตัวเองพูดแรงไป “การอ่านเป็นประสบการณ์ชีวิตที่เราจะได้มาทางอ้อม โดยไม่ต้องลงทุนไปเรียนรู้ด้วยชีวิตของเราเอง ถ้าเราอายุยืนถึงแปดสิบปีเราจะมีเวลาอยู่ในโลกนี้แค่เจ็ดกว่าชั่วโมงแล้วเรายังต้องทำอะไรต่อมิอะไรอีกมากมายในชีวิตประจำวัน เราจะเหลือเวลาเรียนรู้ชีวิตโดยประสบการณ์ตรงอีกไม่กี่ชั่วโมง ถ้าเราไม่เอาประสบการณ์ทางอ้อมจากการอ่านมาช่วยเราก็คะ...” คุณปู่ยังไม่ทันพูดว่าอะไร เสียงเด็กทั้งห้องตอบพร้อมกัน “โง่” (Saengkrachang, 2011: 36)

ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดเพื่อมุ่งให้ตัวละครตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ โดยปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรักและสนใจในการศึกษาเล่าเรียน สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว การศึกษาจะสร้างเสริมและพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้และสติปัญญาพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

วรรณกรรมเยาวชนที่เป็นกรณีศึกษาข้างต้น ล้วนเป็นกระบอกเสียงที่ตอบสนองสังคม ในประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ชีวิตและธรรมชาติ ความแตกต่างระหว่างวัยและทัศนคติการมองโลก การใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี การศึกษาและการเรียนรู้ ผู้เขียนได้ส่งสารถึงผู้อ่านให้ซึมซับและรับทราบว่าท่ามกลางกระแสสังคมที่ขับเคลื่อนไปตามกาลเวลา บนโลกนี้มีมนุษย์ซึ่งต่างมีความหลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน ผู้อ่าน ในฐานะที่เป็น ส่วนหนึ่งของสังคมพึงดำรงตนอย่างไรบนความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายดังกล่าว

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน 5 เรื่อง ของชัชฌิรา แสงกระจ่าง วรรณกรรม เยาวชนแต่ละเล่มมีเนื้อเรื่องที่สะท้อนปัญหาสังคม เช่น ปัญหาเด็กเร่ร่อนและเด็กกำพร้าที่ได้รับการเยียวยา และช่วยเหลือจากเรื่องเด็กหญิงแห่งกลางคืน และขวัญสงฆ์ และวรรณกรรมเยาวชนที่มีเนื้อเรื่องของคนสองวัยที่มีทัศนคติต่างกัน และสามารถปรับตัวเรียนรู้กันและกันที่สุดในที่สุด จากเรื่องอาม่าบนคอนโดและคุณปู่แว่นตาแตก

ด้านแนวคิดที่ปรากฏ พบแนวคิดหลัก 4 แนวคิด ได้แก่ ชีวิตและธรรมชาติ การใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี ความแตกต่างระหว่างวัยและ ทัศนคติการมองโลก การศึกษาและการเรียนรู้ จะได้เห็นว่าแนวคิดที่ผู้เขียนให้ความสำคัญนั้นล้วนแล้วแต่เป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับเยาวชนอย่างยิ่ง และยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจวิถีชีวิตและสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคม ซึ่งการสะท้อนสังคมของวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนรวมถึงเหตุการณ์ในสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคม สอดแทรกอยู่

วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 5 เรื่อง จึงได้กระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านพิจารณาตนเอง พินิจสังคมใกล้ตัวและรู้เท่าทันกระแสสังคมที่ขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

References

- Amphan, C. (2000). **Kanwikhro wannakamdek kon wairun praphet banthoengkhamdi thi dairap rangwan nai ngansapdanangsuehaeng chat pi phoso 2538-2542.** (in Thai) [A critical study of fiction literature in the youth literature which obtained award in the bookfair in the year 1995-1999]. (Master's Thesis), Graduate School, Ramkhamheang University, Bangkok.
- Bunkhachon, T. (1999). **nawaniyai kap sangkhom thai.** (in Thai) [A fiction and Thai Society]. Bangkok: Department of Arts, Chulalongkorn University.
- Kongkanan, W. (1979). **Wannakhadisueksa.** (in Thai) [Drama Literature]. Bangkok: Thaiwatthanaphanit.
- Manlikamat, K. (2009). **wannakhadiwichan.** (in Thai) [Literary Criticism]. Bangkok: Ramkhamheang University Press.
- mat charat, T. (1996). **kan khian nangsue songsoem kan-an lae nangsue-an phoemtoem.** (in Thai) [Writing a book for reading promotion and a book for additional reading]. (2nd ed.). Bangkok: Love & live Place.
- Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education.(2015). **kan prakuat nangsue diden** (in Thai) [An outstanding book Competition]. Retrieved from <http://www.lib.obec.go.th/portal/node/5>
- Saengkrachang, C. (2005). **dekying haeng klangkhuen.** (in Thai) [A girl of night]. Bangkok: Bangkhombang.
- Saengkrachang, C. (2001). **khunpu waentato.** (in Thai) [A big glassed grandpa]. Bangkok: Bangkhombang.

Saengkrachang. C. (2008). **khwan song**. (in Thai) [A morale of monk]. Bangkok: Bangkhombang.

Saengkrachang.C. (2011). **khunpu waenta taek**. (in Thai) [A cracked glassed grandpa]. Bangkok: Bangkhombang.

Saengkrachang.C. (2013). **a ma bon khondo**. (in Thai) [A grandma on Condo]. Bangkok: Bangkhombang.

The Royal Institute. (2011). **photchananukrom chabap ratchabanditta yasathan phoso 2554**. (in Thai) [The Royal Institute Dictionary A.D. 2011]. Bangkok: The Royal Institute.